

אין צדין פרק שלישי ביצה

כו.

עין משפט
נר מצוה

א) שנת מו'; ב) ולקמן ל.א.
א) או דהו ליה. כ"ל
מחרימ, ד) ולקמן ל.א.
ה) רש"א וע' רש"ל שמתק
מן ועבר ופקי עד משום
דעבר ופקי, ו) ז"ל
הש"א.

מוסף תוספות

א. משום דבכור דמי
לגורמיה וצמיקיה דהכי
דייק לישנא דאין זה מן
המוכן. שעה. ב. דר'
יהודה סבר רואים ור'
שמעון סבר אין רואים,
ואפילו עבר וביקר פליגי
במוקצה ור' שמעון אסר
במוקצה. ת"פ. ג. דייק
מדלא קתני ר"ש אסר לפי
שאין רואין מומין ביי"ט
דהוה משמע לכתחילה
אסור אבל ביריעב
מבוקר. מוס' שנת מו': ד'
והטעם. T. ויהא. באה
תליא. שעה.

אם יש בו מוס. על כרחק ר' יהודה מוקצה אית ליה וצמוס הנופל
בו ציוס טוב לא שרי ללא דעמיה עלויה מאתמול וה"ק צבור בעל
מוס שלא הראהו לחסם מצעוד יוס להחירו ונפל לצור ציי"ט ירד
מומחה ויראה מוס שהיה בו אתמול אס מוס קצוע הוא יעלה וישחוט
משום דמוקצה ליכא דמאתמול דעמיה
עלויה: אין זה מן המוכן. לאו משום
מוקצה אסר ליה דהא לית ליה
מוקצה אלא לפי שמתירו ציי"ט נראה
כמתקנו א דהוה ליה כדן דין לגור
ציה משום שבותי וה"ק אין התרמו
היתר ואינו מוכן להכשר: גמ' אי
נימא צוואין נו'. דהא ודאי משום
מוקצה לא הוה טעמייהו דליפכא
שמעינן להו אלא משום ראיית מוס
דר"ש סבר אין רואין כיון דהוה ליה
כיושב ודן דין: פלגנו בעלמא. בלא
נפל לצור: לערים. לומר ודאי ימלא
בו מוס: ולסקיה כרזי יהושע.
דלמחר צפרק משילין (לקמן דף לז.) אותו
ואת צנו שנפלו לצור מעלה את
ההאשון עי"מ לשחוט ואינו שוחט
וחוזר ומעלה את השני ראה זה שוחט
רצה זה שוחט: אי הכי דנפילת צור
דנקט לאשמועינן דלא יעלה נקט
ליה ואם לאו לא יעלה מצעדי ליה
דהא עיקר משום העלאה נקט לה
ושחיטה פשיטא לן: לא לריבא
דעבר ואסקיה. ומשמעותא דלא
לסקיה מרש"א ש"מ דקתני ירד
המומחה ויראה ולא קתני יעלה ויראה

ע"כ לא בעי למימר דאין זה מן המוכן שהוא מוקצה דהא ר"ש לית
ליה מוקצה אלא ה"פ כל שאין מומו ניכר שלא ראהו חסם מעיי"ט ולא
היה נודע אס היה קצוע אין זה מן המוכן כלומר אין היתרו היתר
דאין מוכן להכשיר דאין רואין מומין ציי"ט וטעמא משום דנראה
כמתקן או כדן את הדין שהוא אסור
משום שבות ע"כ פירש רש"י וקשה
דאין זה מן המוכן משמע דאפילו
צקרו חסם כיון שלא נודע שהוא מוס
קצוע מאתמול אוקר ר"ש ולפ"ה
משמע דוקא דאינו מוכן להכשיר
לכתחלה הא דיעבד שפיר דמי וע"ק
דשבת מוכח שהדיא צפרק כירה
(שנת דף מו: וס) דמטעם מוקצה
קאמר דפרין מהכא דר"ש אית ליה
מוקצה והא לית ליה מוקצה לר"ש לכן
י"ל דמטעם מוקצה קאמר דאין זה
מן המוכן ואפילו עבר וצקרו מ"מ
אסור משום מוקצה ופליגי צוואין
מומין וגם פליגי צמוקצה מיתורא
דקתני אין זה מן המוכן: והא דפרין
הכא בגמ' פלגנו צוואין מומין בעלמא
ר"ל דלא נפל לצור ולעולם כלישנא
דמתניינן דמוקצה וכן הא דקאמר
בגמרא מהו דמימא כיון דעמיה
עלויה נשחטיה קמ"ל ר"ל דאסור
משום מוקצה ואפילו אס צקרו דיעבד
אף לר' יהודה כיון שלא היה בו מוס
קצוע מאתמול ור"ש אסר אפילו אס
היה בו מוס משום מוקצה כדפירש
דלא כדאסר צר אומכי וא"ת מ"ש
דבכל דוכתא מחמיר רבי יהודה טפי במוקצה מרבי שמעון וי"ל
דטעמא רבה אית ליה: הואיל דס"ל דרואין מומין ציוס טוב וידוע
שמוס קצוע היה מאתמול א"כ אין כאן מוקצה דהא מאתמול דעמיה
עלויה אבל לר"ש אית ליה דאין רואין מומין הלכך לאו דעמיה עלויה
מאתמול על כן אסור אפילו אס צקרו דיעבד:

תנו רבנן בכור תם שנפץ לבור ה"ג. דר' יהודה הנשיא לית ליה
מוקצה דקאמר אס יש בו מוס קצוע ואפילו אס נפל ציי"ט
יעלה וישחוט ולית להו להני תנאי מוקצה צבכור דלעולם דעמו עליו
שמא יפול צו מוס ואם לאו שאין צו מוס מאליו לא ישחוט וא"ת
פשיטא והא תם הוא וי"ל לא יעלה בהערמת שחיטה כדפירש לעיל
ועל ר' יהודה דמתני' לא צעיי לשנויי הלא דלא צעיי לשנויי שניא
דחיקא ולא יעלה בהערמת שחיטה קאמר הואיל דאית ליה שניא
אחרניא דר' יהודה אית ליה מוקצה צבכור וצריך לאוקומי צבעל
מוס ע"כ דהא אית ליה מוקצה אבל לרבי יהודה הנשיא דלית ליה
מוקצה צבכור דהא בתם שנפל לצור מיירי לא מצי לשנויי הכי שנפל
צו מוס קצוע ציי"ט כדמשני לרבי יהודה צמתנין עוד פרש"י פי'
אחר דלא גרס תם צברייתא אלא ה"ג צבור שנפל לצור וכו' אס יש
בו מוס קצוע שידוע צו מוס מערב י"ט ישחוט ואם לאו אלא נפל
צו מוס היום לא ישחוט אפילו אס העלהו משום דהוי מוקצה ולרבי
יהודה נשיא אית ליה מוקצה ולא פריך הש"ס כדפריך הש"ס לעיל
לרבי יהודה דמתני' פשיטא דמוקצה הוא דודאי לרבי יהודה דמתני'
פריך שפיר דמאי אכטריך לאשמעינן אי משום מוקצה בהרבה
מקומות שמעינן דרבי יהודה דמתני' אית ליה מוקצה אבל ארבי
יהודה הנשיא אכטריך לאשמעינן (דרבי יהודה) דאית ליה מוקצה
ותימנה דבשלהי מכלתין (דף מ.) מספקא ליה לרבי יהודה הנשיא אי
אית ליה מוקצה ואמאי לא פשיט ליה מהבא וי"ל דלא פסיק להוכיח
מהכא דאיכא לפרושי תרי לישני כדפי' דלחד אית ליה מוקצה ולחד
לית ליה מוקצה ומספקא ליה אי כהאי לינשא אי כהאי לינשא לכן
לא היה לו להוכיח מהכא: [וע"ע תוספות שנת מה: ד"ה לדברין:]

והדר אשמעינן אחרתי דאי עבר ואסקיה ולא מלא צו מוס לא
ישחוט: דנפל ציו מומא. השתא וה"ק אס יש צו מוס קצוע
מעיי"ט יעלה וישחוט ואם לאו דלא היה מעיי"ט אלא היום אפילו
עבר והעלהו לא ישחוט: והא מוקצה הוא. אי מאתמול לא הוה ציה
מוס כלל פשיטא דלא ישחוט דהא אשמעינן רבי יהודה צכמה דוכתי
דאית ליה מוקצה: קמ"ל. דאי לא הוה קצוע מערב י"ט לא ישחוט
משום דמוקצה מתמא אסור הוה אי נמי משום דעבר ואסקיה:
צבור תם שנפל לצור גרסינן צברייתא. דלית להו מוקצה להך תנאי
צבכור דכל שעתא דעמיה עלויה שמא יפול צו מוס: ירד מומחה.
ולא לערים ולסקיה: ר' יהודה הנשיא הוא רבי ואלו היינו רבי יהודה
דמתניין דסתם ר' יהודה הוא ר' יהודה צר אלעאי: אס יש צו
מוס. אפילו נפל צו היום: יעלה וישחוט. דלית ליה מוקצה צבכור:
ואם לאו. ועבר ואסקיה לא ישחוט אפילו נפל צו מוס לאחר
העלאה וקנסא הוא משום דעבר ואסקיה א' [אין] לא ישחוט לא יעלה
בהערמת שחיטה קאמר דלא ישחוט לא אכטריך דהא תם הוא
ומתניין דלא שנינן הכי משום דמתניין לא מליין לאוקומיה בתם
משום דרבי יהודה מוקצה אית ליה ולא מצי למימר אס יש צו מוס
שנפל צו ציי"ט יעלה וישחוט וכיון דע"כ צבעל מוס תוקמה לא
אכטריך לשנויי סיפא צשניא דחיקא ולמימר דלא ישחוט לא יעלה
קאמר דהא מצי לשנויי שפיר כדשנינן דאשמעינן ואם לאו דלא היה
קצוע מצעוד יוס דאפילו עבר ואסקיה לא ישחוט ואע"ג דאתעבד
ליה מוס קצוע השתא: לשון אחר לא גרס צברייתא צבור תם
אלא כי מתני' גרסינן צברייתא צבור שנפל לצור. ומתוקמא הכי
צבור שנפל לצור ר' יהודה הנשיא אומר ירד מומחה ויראה דלא
נערים ונקסיה מעיקרא: אס יש צו מוס. אס ימלא צו מוס היום
שהיום לא נעשה יעלה וישחוט ואם לאו אלא צו מוס היום
אפילו העלהו לא ישחוט ולרבי יהודה נשיא ליה לא למפרך כדפרכינן
לעיל פשיטא דלא ישחוט דהא מוקצה הוא דאילו לדידיה אכטריך
השתא הוא דאשמעינן דאית ליה מוקצה: א"ל ר' שמעון צן מנסיא
הכי אמרו. רבותינו דורות שלפנינו אין רואין מומין דר"ש צן יוחי

מדורות שלפניהם היה ורבי תלמידו היה כדאמר במסכת עירובין (דף קז.)
צתקוע היינו מעלין לו שמן כו' וקאמר ליה ר' שמעון צן מנסיא לרבי
שמעון צן מנסיא מפרש מלתיה דר' שמעון צן יוחי וה"ק הרי אמר ר"ש צן יוחי
אין רואין מומין כיצד נולד צו מוס מערב י"ט אין מבקרין אותו
לכתחלה אבל אס עבר ובקרו שוחטו שהיה אינו מתקן כל כך שקרוב היה צין
השמשות להיות מתוקן שלא היה מחוסר אלא ראיית חסם:
ציי"ט

כב א ב ג מ"י פ"ב
מהלכות י"ט הלכה
ג סגן לאין סה טור ש"ע
א"ת סי' מלח סעיף ט
[וטעמא ד"ד סימן ע"ב
סעיף ג:]
רבינו הנגאל
אם יש בו כו'. אוקימנא
ברואין מומין ביום טוב
פליגי. והאי דקתני נפל
לבור איצטרך. סד"א
משום צער בעלי חיים
ליערים ולסקיה כר'
יהושע. דתני אורו ואת
בנו שנפלו לבור. ר'
יהושע אומר מעלין את
הראשון על מנת לשחוטו
ואינו שוחטו. ומערים
ומעלה את השני כו'.
קמ"ל דלא עבדינן כר'
יהושע. ולא יעלה הוה
צריך ליתבא. ואבא הדיא
יעלה. ואי עבר ואסקיה
לא ישחוט. ואע"ג דנפל
ביה השתא מוס קצוע
והוה ליה מערב י"ט מוס
עובר. מהו דתימא כיון
דהוה ליה מערב י"ט מוס
עובר. והאידנא הוה ליה
מוס קצוע. דעמיה עלויה
הוה מאתמול ולא מוקצה
הוא. קמ"ל. ת"ר בכור
תם שנפל לבור. ר' יהודה
הנשיא אומר ירד מי שבקי
במומין ויראה כו'. אמרו
לו הרי אמרו אין מבקרין
מומין ביי"ט. נולד בו מוס
מערב י"ט אין מבקרין
אחר ביי"ט. נולד בו מוס